

Serviciul pentru îngrijire de tip rezidențial, de tip familial și comunitar adulți. Management de caz
Str. P-ța Libertății, nr.5, cam.312/D Tel.0266-207764; 0733553071; e-mail: asistentasociala.adulti@daspchr.ro

Nr.83818/21.11.2022

Strategia națională privind îngrijirea de lungă durată și îmbătrânirea activă pentru perioada 2023-2030 (extras)

România se confruntă cu o îmbătrânire rapidă a populației, având în prezent aproximativ 3,7 milioane de persoane în vârstă de 65 de ani sau mai mult, ceea ce reprezintă aproximativ 19,2 % din populație. Se preconizează că ponderea populației adulte vârstnice din România cu vârsta de 65 de ani sau mai mult va crește și mai mult, ajungând la 27,7 la sută, până în anul 2050. În aceeași perioadă, se preconizează că ponderea persoanelor în vârstă de 80 de ani sau mai mult va crește de la nivelul actual de 4,8 la sută la 8,5 la sută.

Pe baza proiecțiilor ONU, se preconizează că populația vârstnică va ajunge la aproape 50 % din populația activă până în 2050.

În România există o proporție semnificativă de persoane în vârstă, în special de peste 80 de ani, care necesită servicii de îngrijire pe termen lung.

În ceea ce privește serviciile sociale pentru persoanele în vârstă, principala prioritate declarată este dezvoltarea serviciilor de îngrijire la domiciliu și a serviciilor de îngrijire de zi la nivel comunitar și creșterea rezilienței serviciilor rezidențiale publice. De asemenea, se are în vedere creșterea ponderii fondurilor de la bugetul de stat alocate pentru serviciile sociale pentru persoanele vârstnice, acordate ca măsură de asistență socială și modificarea fluxului de fonduri conform principiului conform căruia finanțarea urmează beneficiarul.

"Îngrijirea pe termen lung este definită ca o serie de servicii și asistență pentru persoanele care, ca urmare a fragilității mintale și/sau fizice și/sau a dizabilității pe o perioadă lungă de timp, depind de ajutorul acordat în activitățile zilnice și/sau au nevoie de asistență medicală permanentă.

Principii generale și considerații-cheie

- Fără abordarea problemei îngrijirii de lungă durată pe tot parcursul vieții, nu se vor putea asigura serviciile de îngrijire de lungă durată pentru toți cei care au nevoie;
- România trebuie să dezvolte un continuum de servicii ILD pentru persoanele în vârstă;
- Îmbătrânirea în locul în care trăiești/alegi să trăiești; ceea ce presupune susținerea cu prioritate a îngrijirii la domiciliu și comunitate, inclusiv sprijinul pentru îngrijitorii informali, astfel încât persoana vârstnică să poată să își facă un plan pentru perioada de bătrânețe;
- Autoritățile administrației publice trebuie să garanteze asigurarea serviciilor de îngrijire de lungă durată pentru persoanele vârstnice, ca măsură de asistență socială;
- Fluxurile de finanțare publică ar trebui să fie organizate în conformitate cu principiul "finanțarea urmează beneficiarul", respectând dreptul beneficiarilor la alegere și, implicit, la accesarea serviciilor ILD prestate de furnizori privați de servicii sociale și finanțate din fondurile publice destinate asistenței sociale;

- Pentru a asigura egalitatea accesului la servicii, finanțarea pentru ILD ar trebui să provină de la autoritățile naționale și locale și să fie sporită de resursele private (gospodăriilor);
- Toate persoanele în vârstă ar trebui să fie eligibile pentru servicii de prevenire finanțate din fonduri publice; eligibilitatea pentru servicii pentru persoanele cu o capacitate în scădere sau cu pierderi semnificative de capacitate finanțate din resurse publice ar trebui să se bazeze pe o evaluare strictă a nevoilor. Dreptul la servicii sociale acordate ca măsură de asistență socială și, după caz, contribuția la costurile serviciilor ar trebui să depindă de capacitatea de plată a persoanelor beneficiare, după caz, a reprezentanților legali ai acestora;
- Este responsabilitatea statului să asigure calitatea minimă a tuturor serviciilor ILD. Îmbunătățirea calității ar trebui să se bazeze pe procesele interne ale furnizorilor și să fie stimulată de autoritățile publice.

În cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență, Pilonul V Sănătate, Reziliență economică, socială și instituțională, Componenta V.2: Reforme Sociale, este prevăzută Reforma îngrijirii de lungă durată pentru persoanele vârstnice și promovarea îmbătrânirii active, precum și investiția în înființarea unui număr de 71 de centre de zi de asistență și îngrijire pentru persoanele vârstnice dependente, cu echipe mobile de îngrijire la domiciliu.

În urma studiului de fundamentare în elaborarea strategiei, s-a constatat că în prezent, ”serviciile de îngrijire la domiciliu sunt nedezvoltate, parțial pe fondul unei așteptări ca acestea să fie dezvoltate doar de autoritățile locale. Echipele mobile sunt aproape inexistente, iar rolul lor este neclar reprezentanților de la nivel județean”.

Situația serviciilor sociale pentru persoanele vârstnice, licențiate de MMSS, în cadrul cărora se acordă și îngrijire de lungă durată, sau, servicii de prevenire, este următoarea:

Tabel: Numărul de servicii sociale licențiate în perioada 2016-2022¹

COD SS	Categorie de serviciu social	2016	2018	2019	2020	2021	2022	Modificare relativă 2022/2016	Rata de creștere medie anuală între 2016-2022
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență medico-socială pentru persoane vârstnice, bolnavi cronici în fază terminală									
8710 CRMS-I	Centre rezidențiale medico sociale	37	52	53	61	72	68	0,8	0,14
8710 CRMS-II	Centre rezidențiale de îngrijiri paliative	3	4	5	5	8	8	1,7	0,28
Centre rezidențiale pentru persoane vârstnice									
8730 CR-V-I	Cămine pentru persoane vârstnice	228	352	503	643	698	697	2,1	0,34
8730 CR-V-II	Centre de tip respiro/ centre de criză	2	2	5	4	3	3	0,5	0,08
8730 CR-V-III	Locuințe protejate	0	10	18	17	17	9	-0,1	-0,02
Centre de zi pentru persoane vârstnice									
8810 CZ-V-I	Centre de zi de asistență și recuperare	29	47	49	48	44	41	0,4	0,07
8810 CZ-V-II	Centre de zi de socializare și petrecere a timpului liber (tip club)	28	67	82	104	121	125	3,5	0,58

¹ Pentru anul 2016, datele disponibile se referă la 1.09.2016; pentru perioada 2017-2021, date disponibile la 31 decembrie; pentru 2022 – date disponibile la 15.07.2022.

COD SS	Categorie de serviciu social	2016	2018	2019	2020	2021	2022	Modificare relativă 2022/2016	Rata de creștere medie anuală între 2016-2022
Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situații de dependență									
8810 ID-I	Unități de îngrijire la domiciliu	157	226	250	271	312	309	1,0	0,16
Centre de zi pentru asistență și suport pentru alte persoane aflate în situații de nevoie									
8899 CZ-PN-V	Servicii de asistență comunitară	34	94	108	153	202	228	5,7	0,95
Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie									
8899 CPDH-I	Cantine sociale	60	114	127	135	137	133	1,2	0,20
8899 CPDH-II	Servicii mobile de acordare a hranei - masa pe roți	5	7	9	12	20	20	3,0	0,50

În conformitate cu prevederile Legii privind asistența socială, care este o lege-cadru, legile speciale privind protecția socială a diferitelor categorii de beneficiari eligibili pentru servicii de îngrijire pe termen lung (persoane vârstnice, cu handicap și bolnavi cronici) ar fi trebuit actualizate în conformitate cu reglementările legislației-cadru în termen de un an de la aprobarea Legii nr.292 / 2011.

Totodată, deși există o lege unică pentru serviciile sociale (Ordonanța Guvernului nr. 68/2003), legile speciale adresate persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, copiilor, victimelor violenței domestice, au capitole speciale pentru serviciile sociale acordate. Ca urmare, fiecare act normativ are propriile definiții și terminologie utilizate pentru serviciile sociale, precum și reglementări diferite privind beneficiile de asistență socială și procentul de finanțare a serviciilor sociale asigurat de la bugetul de stat, inclusiv pentru serviciile ILD.

Spre exemplu, nevoile de îngrijire personală sunt similare pentru o persoană cu dizabilități și pentru o persoană în vârstă care se află într-un grad similar de dependență. Implicit, serviciile de îngrijire personală de care ar avea nevoie, sunt similare pentru ambele categorii de beneficiari. Cu toate acestea, finanțarea acestor servicii de la bugetul de stat este diferită. Dacă pentru serviciile rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități finanțarea este susținută până la 90% din bugetul de stat, pentru centrele rezidențiale pentru vârstnici reperul de stabilire a sumelor alocate din bugetul de stat este minim 10% din standardul de cost.

De asemenea, în cazul în care o persoană cu handicap grav poate beneficia de un asistent personal (angajat de primărie) sau, în schimb, de o indemnizație lunară, persoana în vârstă de gradul I de dependență trebuie să plătească o contribuție pentru serviciile de îngrijire la domiciliu, stabilite de autoritățile locale care prestează aceste servicii. Persoanele în vârstă fără venituri și pensionarii care primesc indemnizație socială (pensie minimă socială) reprezintă categoriile unice de persoane în vârstă scutite de la această plată.

Ca urmare a reglementărilor multiple și necoordonate, există o mulțime de suprapuneri și inechități în ceea ce privește sistemul de servicii sociale, inclusiv serviciile de îngrijire pe termen lung. De asemenea, o consecință a acestei situații este migrarea masivă a persoanelor în vârstă dependente către sistemul de protecție a persoanelor cu dizabilități.

În concluzie, constatăm abordarea neechitabilă între persoanele vârstnice dependente și persoanele cu dizabilități și dezechilibre în sistemul de servicii sociale în ceea ce privește

implementarea principiilor calității, precum și între modul de finanțare a cheltuielilor de funcționare a serviciilor sociale și a serviciilor medico-sociale.

4. Obiective generale și specifice

Obiectivul general al strategiei urmărește creșterea numărului persoanelor vârstnice care reușesc să trăiască o viață independentă cât mai mult timp posibil pe măsură ce îmbătrânesc și îmbunătățirea accesului la servicii adecvate de îngrijire de lungă durată pentru persoanele vârstnice dependente.

Obiectivul specific 1: Consolidarea managementului serviciilor ILD pentru persoanele în vârstă

Obiectivul specific 2: Consolidarea continuumului serviciilor ILD pentru persoanele în vârstă din România

Obiectivul specific 3: Asigurarea finanțării durabile a serviciilor ILD pentru persoanele în vârstă

Obiectivul specific 4: Îmbunătățirea calității serviciilor ILD pentru persoanele în vârstă

Obiectivul specific 5: Consolidarea forței de muncă pentru ILD pentru persoanele în vârstă

Obiectivul specific 6: Promovarea participării sociale active și demne a persoanelor vârstnice

5. Programe - direcții de acțiune

Obiectiv specific 1: Consolidarea responsabilității și managementului ILD pentru persoanele vârstnice

Direcția de acțiune 1.1. Dezvoltarea de instrumente și instituții pentru a promova abordarea sustenabilă a ILD pentru persoanele în vârstă

Direcția de acțiune 1.2. Crearea condițiilor pentru asigurarea sustenabilă a îngrijirii de lungă durată pentru persoanele vârstnice

Direcția de acțiune 1.3. Revizuirea cadrului juridic care stă la baza asigurării îngrijirii de lungă durată

Obiectiv specific 2: Asigurarea unui continuum al serviciilor ILD pentru persoanele în vârstă din România și respectarea drepturilor fundamentale

Direcția de acțiune 2.1. Dezvoltarea de servicii pentru persoanele vârstnice care și-au păstrat autonomia funcțională

Direcția de acțiune 2.2. Dezvoltarea de servicii pentru persoanele cu autonomie funcțională în scădere și nevoi reduse de îngrijire

Direcția de acțiune 2.3. Dezvoltarea de servicii pentru persoanele cu pierderi semnificative ale autonomiei funcționale

Direcția de acțiune 2.4. Acțiuni transversale pentru creșterea ofertei de servicii și reducerea riscului de instituționalizare a persoanelor vârstnice

Obiectivul specific 3: Asigurarea finanțării durabile a serviciilor ILD pentru persoanele în vârstă

Direcția de acțiune 3.1. Creșterea finanțării la nivel național pentru centrele de zi și serviciile de îngrijire la domiciliu

Direcția de acțiune 3.2. Asigurarea complementarității măsurilor de asistență socială și implementarea principiului liberei alegeri

Direcția de acțiune 3.3. Asigurarea sprijinului financiar pentru dezvoltarea sectorului îngrijirii informale

Direcția de acțiune 3.4. Asigurarea complementarității între sistemul de asistență socială și sistemul de asistență medicală în îngrijirea de lungă durată

Obiectivul specific 4: Îmbunătățirea calității serviciilor ILD pentru persoanele în vârstă

Direcția de acțiune 4.1. Sprijin acordat furnizorilor de servicii sociale pentru implementarea principiului „centrarea pe persoană”

Direcția de acțiune 4.2. Actualizarea standardelor existente privind serviciile ILD pentru persoanele în vârstă

Direcția de acțiune 4.3. Introducerea de stimulente pentru furnizorii de ILD pentru îmbunătățirea calității serviciilor

Obiectivul specific 5: Consolidarea forței de muncă pentru ILD pentru persoanele în vârstă

Direcția de acțiune 5.1. Creșterea atractivității locurilor de muncă în domeniul îngrijirii

Direcția de acțiune 5.2. Dezvoltarea resurselor umane în sectorul ILD pentru perioada 2023-2030

Direcția de acțiune 5.3. Dezvoltarea sectorului de îngrijire informală a persoanelor vârstnice

Direcția de acțiune 5.4. Creșterea gradului de conștientizare a populației generale și consolidarea capacității autorităților locale pentru organizarea ILD pentru persoanele vârstnice din comunitate

Obiectivul specific 6: Promovarea participării sociale active și demne a persoanelor vârstnice

Direcția de acțiune 6.1. Organizarea de acțiuni pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la îmbătrânirea activă

În privința promovării îmbătrânirii active a persoanelor vârstnice se deschid mai multe direcții de acțiune:

- Crearea de servicii care implementează programe vizând creșterea participării sociale a persoanelor vârstnice
- Promovarea unei imagini pozitive a persoanelor în vârstă;
- Promovarea de inițiative inovatoare pentru creșterea participării sociale a persoanelor vârstnice; dezvoltarea de rețele de voluntariat cu activități în comunitate – îngrijire informală, organizare de evenimente socio-culturale pentru persoane vârstnice, etc.;
- Integrarea programelor de voluntariat în politicile de resurse umane din instituțiile publice și creșterea numărului de voluntari în rândul persoanelor în vârstă;

Reformele propuse prin Strategia națională privind îngrijirea de lungă durată și îmbătrânirea activă pentru perioada 2023-2030 urmăresc dezvoltarea unui cadru pentru asigurarea serviciilor de îngrijire pe termen lung pentru persoanele vârstnice, prin clarificarea și îmbunătățirea cadrului normativ și dezvoltarea unor instrumente metodologice și financiare care să faciliteze implementarea acestuia.

Pe scurt, rezultatele strategiei vor urmări:

- Abordarea problemei îngrijirii de lungă durată pe tot parcursul vieții, astfel încât să se poată asigura serviciile de îngrijire de lungă durată pentru toți cei care au nevoie;
- Dezvoltarea unui continuum de servicii ILD pentru persoanele vârstnice;
- Susținerea cu prioritate a îngrijirii la domiciliu și comunitate, inclusiv sprijinul pentru îngrijitorii informali, astfel încât persoana vârstnică să poată să își facă un plan pentru perioada de bătrânețe;
- Garantarea, de către autoritățile administrației publice, a asigurării serviciilor de îngrijire de lungă durată pentru persoanele vârstnice, ca măsură de asistență socială;
- Organizarea fluxurilor de finanțare publică în conformitate cu principiul „finanțarea urmează beneficiarul”, respectând dreptul beneficiarilor la alegere și, implicit, la accesarea

serviciilor ILD prestate de furnizori privați de servicii sociale și finanțate din fondurile publice destinate asistenței sociale;

- Asigurarea complementarității între sistemul de asistență socială și sistemul de asistență medicală în îngrijirea de lungă durată.

Îngrijirea de lungă durată (ILD) pentru persoanele vârstnice nu este un serviciu care răspunde unei situații excepționale, ci unei nevoi sociale firești și care este în creștere, într-o societate îmbătrânită. Prin urmare, soluțiile pentru asigurarea îngrijirii de lungă durată pentru persoanele vârstnice trebuie să fie sustenabile.

Durabilitatea acestor soluții se bazează pe responsabilitatea persoanei și a comunităților, obligația de întreținere prevăzută de Codul Civil, accesul la servicii de prevenire și, complementar, asistența socială.

Șef serviciu,
Păncescu Matild

Director General,
ELEKES ZOLTÁN

Miercurea Ciuc,
21.11.2022